

Skjutningar ökar vid förändringar i den kriminella miljön

De senaste åren har många utförare av skjutvapenvåld varit väldigt unga. Det har föregåtts av förändringar i den kriminella miljön sedan mitten på 00-talet då det dödliga skjutvapenvåldet började öka. Vem som skjuts har större betydelse för ökningen av skjutvapenvåldet, snarare än omständigheter kring själva skjutningen. Det visar en ny rapport från Brå.

Skjutvapenvåldet har inte bara ökat sedan mitten av 00-talet utan det har även skett förändringar i hur det utförs, vem som utför det och vem våldet riktas mot. Brås studie visar att organisationsstrukturerna och styrningen i den kriminella miljön har förändrats vid flera tillfällen de senaste 20 åren. Den utveckling som beskrivs i rapporten är att det i stort har gått från en reglerad miljö till en mer okontrollerad sådan. Dessa förändringar har skett vid olika tidpunkter i olika städer.

Förändringarna har inneburit att allt fler personer blivit både måltavlor och utförare av skjutvapenvåld. Studien visar också en utveckling mot en större geografisk rörlighet bland grupperingarna och en ökning av anhöriga som blir måltavlor för skjutningarna.

- När vi startade studien trodde vi att särskilt medialt uppmärksammade händelser skulle ha haft större betydelse för hur skjutvapenvåldet har utvecklats fram till 20-talet. Men det vi har sett är att *vem* som skjuts tycks ha större betydelse för om skjutningarna eskalerar, än *hur* skjutningen gått till, säger Henrik Angerbrandt, utredare, Brå.

En annan utveckling är att det sedan början av 20-talet har blivit en svagare koppling mellan beställare, utförare och själva konflikten. Det finns flera exempel på skjutningar som utförts av en ensam utförare men som har planerats och arrangerats av andra personer som befunnit sig i ledet mellan beställaren och skytten.

Redan på 10-talet skedde en gradvis föryngring av personer som involverades i skjutvapenvåldet, bland annat genom att unga utförde uppdrag åt etablerade kriminella i syfte att få status och pengar. De senaste åren tycks betydelsen av att utföra en skjutning ha förändrats till att även ses som lågstatus-uppdrag i den kriminella miljön.

Det pågår idag flera initiativ för att förhindra och minska skjutvapenvåldet och även för att skydda barn och unga från att involveras i grov kriminalitet.

- Unga utförare har sällan koppling till konflikterna där skjutningarna sker. Därför är det viktigt att också ledande personer i konflikten lagförs för att skjutningarna ska minska, säger Mariana Dufort, utredare, Brå.

Brå lyfter vikten av att polisen och andra aktörer fortsätter att utveckla det proaktiva arbetet och uppmärksammar och kartlägger riskerna för unga, men det är även viktigt att uppmärksamma andra grupper, exempelvis äldre, som kan utnyttjas för kriminella syften. Det är också angeläget att de åtgärder och insatser som tillämpas idag följs upp och utvärderas, så att resurser läggs på rätt saker.

Fakta

Brå har på uppdrag av regeringen studerat ökningen av skjutvapenvåldet i Sverige sedan mitten av 00-talet och fram till 2023. Analysen utgår bland annat från register, fokusgrupper med polisanställda

och intervjuer med personer med egen erfarenhet från den kriminella miljön samt kriminellas avkrypterade chattar. *"Ökningen av skjutvapenvåld i Sverige"* (Brå 2024:7) går att ladda ner på [bra.se](https://www.bra.se)

Kontakt

Henrik Angerbrandt, utredare, 08-518 32 412, henrik.angerbrandt@bra.se

Mariana Dufort, utredare, 08-527 58 538, mariana.dufort@bra.se